

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

Forfatterpræsentation

Charlie Breindahl er ph.d.-stipendiat ved Institut for Film- og Medievidenskab, Københavns Universitet. Han blev cand.phil. sammesteds i 1998. Fra 1984 til 1992 arbejdede han på CSC Danmark som operatør og uddannelseskonsulent. Charlie Breindahl har forsket i computerens og internettets historie og arbejder i sin phd-afhandling på at udvikle teorier og metoder, som kan bruges i analyse og design af interaktive medier. Siden 1999 har han desuden forsket i kontaktformidling på internettet.

Intro

Det har sandsynligvis aldrig været nemt at finde den eneste ene. I vor tid behøver vi ikke længere gøre kærligheden afhængig af økonomiske hensyn, alligevel er det moderne menneske stillet over for et valg, som er kritisk for dets selvforståelse. Det gælder ikke kun om at finde den eneste ene, men også om at finde denne partner på den rigtige måde.

Spørgsmålet er, hvor man går hen for tilfældigt at møde den rigtige, romantiske kærlighed? Charlie Breindahls anbefaling er, at man går på nettet. Her er mulighederne gunstige for rigt varierede parringsritualer og for at give et spirende kærlighedsmøde det skær af improvisation, som kan opfylde vores romantiske forestillinger om mødet med den elskede. Den digitale flirt kombineret med det enorme udbud af mulige partnere på nettet tillader en langt mere sofistikeret udvælgelsesproces end de gammeldags kontaktannoncer. Breindahl beskriver datingsites som en slags virtuelle diskoteker, hvor ”storbyens anonymitet er afløst af internettets og dansegulvets stroboskoplys af blinkende bannerannoncer”. Men i forhold til virkelighedens natteliv er chancen for succes større på nettet, hvor flirten ikke ”skal foregå i mørke, tilrøgede lokaler under indflydelse af diverse rusmidler og med en larm, som ødelægger ethvert tilløb til samtale”.

Alene i Danmark søger flere hundrede tusinde mennesker kærligheden på forskellige datingsites. Når det er blevet så populært at bruge internettet til at finde partnere og – i heldigste fald – kærlighed, så er det ifølge Breindahl fordi internettet er svaret på behov, som vi har haft i årtier. Det er behovet for at bryde effektivt igennem den ensomhed, som følger med moderniteten. Men det er også behovet for at etablere en meningsfuld kommunikation med ligesindede, som kan hjælpe i det identitetsarbejde, der er nødvendigt for *i det hele taget* at være klar til at binde sig til en partner.

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

Da kærligheden endelig blev moderne

Af Charlie Breindahl

For tiden er der omkring en halv mio. dansksprogede kontaktannoncer på nettet. De to største danske sites, dating.dk og scor.dk, har henholdsvis 330.000 og 100.000 brugere. Hertil kommer et større antal mindre sites og endelig de danskere, som annoncerer på engelsksprogede sites som fx match.com, nerve.com og *Yahoo! Personals*. Det er et virkelig bemærkelsesværdigt tal, særligt i betragtning af, at der for fem år siden stort set ikke var nogen dansksprogede kontaktannoncer på internettet. Når man nu ved, at antallet af singler i Danmark er på omkring 1,5 mio., ville det være fristende at konkludere, at en tredjedel af Danmarks singler søger en partner på internettet. Men lige så tilforladeligt det lyder, lige så forkert ville det være. Man behøver blot at forestille sig konsekvensen, hvis denne halve mio. singler havde held med at finde en partner via internettet: I løbet af forholdsvis kort tid ville fænomenet have udryddet sig selv.

Der er altså grund til at være skeptisk og til at forsøge at komme ned under overfladen af fænomenet. Antallet af annoncer er der ikke nogen grund til at tvivle på – man kan selv gå på nettet og skrive til nogle stykker for at overbevise sig om, at der er virkelige mennesker bag. Hvor mange mennesker, der gemmer sig bag annoncerne, er imidlertid et helt andet spørgsmål. Annoncørerne er med få undtagelser anonyme og optræder under pseudonym. Der er ingen, der kan kontrollere, om den enkelte annoncør faktisk er den, han eller hun giver sig ud for at være. Således vil der givet være nogle, som indrykker en hel række annoncer med forskellig ordlyd mv. for på den måde at undersøge, hvor efterspørgslen er størst, og hvad der virker bedst. I andre tilfælde kan en person udmærket søge en elskerinde på scor.dk og samtidig have en annonce liggende på dating.dk, hvor der efterlyses en partner til et længerevarende forhold. En hel del af annoncerne er givetvis også inaktive, dvs. at den person, som har oprettet annoncen, er holdt op med at kigge efter post. Konklusionen er, at ingen kender det rigtige antal annoncører, men at der med sikkerhed er færre annoncører, end der er annoncer.

Men når man har taget disse forbehold, er der stadig hundredetusinder af danskere, som søger en partner via internettet. Fra medierne hører vi historier om både succeser og fiaskoer, om mennesker, som forlader arbejde og familie og rejser den halve verden rundt for at være sammen med deres elskede. Vi oplever, at flere og flere par i omgangskredsen har mødt hinanden via internettet. På trods af en vis berettiget skepsis er der grund til at hævde, at mange mennesker nu møder kærligheden på en ny måde. Og på trods af manglen på pålidelige statistikker er det også muligt at sige noget om, hvad det er, der er sket.

Kærligheden før

Ingen spurgte min morfar om, hvad han ville være, når han blev stor. Som otteårig kom han ud at tjene på en gård som vogterdreng. Livet igennem var han stolt over, at det alligevel lykkedes ham at komme på seminariet og blive lærer. På seminariet mødte han min kønne og velbegavede mormor, som var en anden kilde til stolthed for min morfar. Min morfar tog med disse to personlige valg de første skridt fra en traditionel tilværelse ind i moderniteten. I et traditionelt landbrugssamfund, som det min morfar voksede op i, var den nedarvede ejendomsret til jorden afgørende for livsgrundlaget. Det havde den konsekvens, at det enkelte menneske måtte underordne sig familien. Familien havde interesse i at bestemme, hvem der skulle giftes med hvem ud fra en fælles interesse i at holde sammen på jorden, og resultatet blev det arrangerede ægteskab. Følelserne fulgte ikke altid denne økonomiske logik, men i mange tilfælde var der alligevel varme mellem ægtefolkene, som i hvert fald kunne føle sig trygge i bevidstheden om, at de fulgte traditionen. I andre tilfælde fulgtes

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

følelser og økonomi ikke ad – ja, i nogle tilfælde *burde* følelser og økonomisk logik ikke følges ad. Når en feudal ridder i middelalderens Europa udvalgte sig den kvinde, som han betroede sit hjerte, så kunne det ikke være den kvinde, som han var gift med. Derimod var der intet til hinder for, at denne kvinde kunne være gift med en anden, så længe forholdet mellem de to elskende var rent og ubesmattet. Går man endnu længere tilbage, til jæger- og samlersamfund, forholder det sig lige omvendt. I Danmark har vi ikke nogen historisk viden om kærligheden dengang, men i de få overlevende jæger- og samlersamfund, som nutidens antropologer har undersøgt, vælger den enkelte sin partner ud fra egne følelser. Her er der ikke større værdier at arve, så der er ingen økonomisk gevinst at hente ved et giftermål.

I det moderne samfund er arvefølgen, som det også var tilfældet i jæger- og samlersamfund, af mindre økonomisk betydning og den enkelte er selv ansvarlig for sit valg af partner. Det giver den enkelte frihed, men med friheden følger en forpligtelse til at vælge rigtigt. I et traditionelt samfund kunne man støtte sig til traditionen, men i et moderne samfund fungerer traditionen udelukkende som romantisk kulisse. I stedet vælger man partner efter interesser. Den seksuelle fascination er tit afgørende for valget. Hvis valget er faldet på den forkerte, bærer man selv ansvaret for konsekvenserne.

Kærligheden er blevet frigjort fra økonomiske hensyn, men det moderne menneske er til gengæld stillet over for et valg, som er kritisk for dets selvforståelse. Det gælder ikke kun om at finde en partner, som matcher, men også om at finde denne partner på den rigtige måde. Vores opfattelse af kærligheden er præget af særligt ét ideal, nemlig romantikkens. Romantikken var meget optaget af det sublime: En sanserus, som opstod ved mødet med noget enestående skønt, fejede alt andet til side og bemægtigede sig bevidstheden fuldstændig. Den romantiske kærlighed var måske det stærkeste udtryk for denne dyrkelse af det sublime. Ideelt set opstod denne kærlighed kun mellem de to mennesker, som af skæbnen var bestemt for hinanden. Det var afgørende at give sig fuldstændig hen til denne kærlighed og ikke lade materielle forhold komme på tværs. Dette radikale syn på kærligheden lever endnu som ideal. Vi taler stadigvæk om 'kærlighed ved første blik' og om mødet med 'den eneste ene' som noget af det mest forjættende, der kan overgå os. Og vi ønsker at tro på (selv om vi ved, det ikke altid er tilfældet), at hvis vi følger vore følelser og først overgiver os fuldstændigt, når vi har mødt den eneste ene, så vil følelserne også være så stærke, at forholdet varer hele livet.

Således står den enkelte i det moderne samfund over for en kolossal opgave, som består i at få det romantiske til at gå op i en højere enhed med det praktiske: På et passende tidspunkt, efter de første ungdomsforelskelser og før den modne alder, skal lynet slå ned. Den rigtige kærlighed kan ikke planlægges, for man bliver ikke overvældet af et møde, som man selv har planlagt på forhånd – højst kan man opsøge steder, hvor passende partnere færdes. Ideelt set er kærligheden uafhængig af økonomiske forhold, men det er det moderne liv jo i øvrigt ikke. Så mens man venter på lynet, skal man helst have en uddannelse, et sted at bo og et arbejde. Hvis kærlighedsforholdet skal resultere i børn, skal mødet med den elskede også ske, før evnen til at få børn aftager. Det er en næsten umulig opgave. Og der er ikke meget hjælp at hente hos forældre eller bedsteforældre, for i et moderne samfund ændres de sociale spilleregler fra generation til generation. Den eneste hjælp, som er tilladt, er indgriben fra en ven eller veninde, som fører to sammen, der alligevel var bestemt for hinanden. Omvendt møder den enkelte fra forældre, venner, søskende og arbejdskolleger en mere eller mindre udtalt forventning om, at det skal lykkes at finde en partner og derefter få børn. Og medierne skruer yderligere op for blusset ved at præsentere den ene kærlighedshistorie efter den anden, hvor de elskende får hinanden til slut.

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

Kontakt via medier

I denne vanskelige situation bliver spørgsmålet: Hvor går man hen for tilfældigt at møde den rigtige – eller ligefrem den eneste ene? Indtil for få år siden var mulighederne begrænsede til de mennesker, man kunne møde ansigt til ansigt: Hos venner, i byen, på rejser eller måske i køen på posthuset. Det lå i luften, at hvis man var tilstrækkelig attraktiv, ville det lykkes på et tidspunkt. Men hvis man blev utålmodig og satte en kontaktannonce i avisen, så var magien brudt. Mødet med den anden var planlagt, ikke uventet. Selvom lynet skulle slå ned, ville det aldrig blive det samme. Kontaktannoncer var for de desperate, som ikke havde haft held til at møde kærligheden på den rigtige, romantiske måde – for de ensomme hjerter. På internettet er det imidlertid anderledes. Det skyldes ikke kun, at internettet er et nyt medie og at alt, hvad er foregår der, alene af den grund betragtes mere uhildet. Det skyldes også, at den kontakt, som formidles via internettet, i mange tilfælde er kvalitativt anderledes. Avisernes kontaktannoncer giver ikke rigtig mulighed for at flirte, hvilket jo er at sige hverken nej eller ja. Internettet, derimod, rummer muligheder for pragtfulde og rigt varierede parringsritualer. Dermed får mødet med den anden karakter af noget improviseret, som svarer bedre til vore romantiske forestillinger om mødet med den elskede.

Der findes tre hovedtyper af websites, som dækker hvert sit behov: Datingsites, kontaktbureauer og sites med postordrebrude. De to første typer retter sig primært mod et nationalt publikum og findes derfor på det lokale sprog i de fleste lande, hvor internettet har en væsentlig udbredelse. De største sites, som fx match.com, er amerikanske. Sites med postordrebrude retter sig mod et internationalt publikum, og sproget er fortrinsvist engelsk, mens et mindretal af disse sites er på spansk. Endvidere er datingsites som regel gratis, mens kontaktbureauer og postordresites opkræver et gebyr. Men mulighederne for at få kontakt er ikke udtømt hermed. Mange møder hinanden mere eller mindre tilfældigt, fx i internettets mange chatrum, hvilket jeg vender tilbage til.

Datingsites

De største danske sites er datingsites og bruges typisk af unge mennesker som supplement til at gå i byen. De fungerer på den måde, at man først opretter en profil under pseudonym med personlige oplysninger som alder, højde, vægt, udseende og interesser. På en del sites kan man supplere med et billede eller en kort video. Derefter kan man bladre i de andres profiler. Hvis man på forhånd ved, at bestemte kriterier er afgørende, kan man søge på disse oplysninger. Når man finder en interessant profil, kan man sende vedkommende en e-mail under sit pseudonym. Hvis man får svar, kan man vælge at fortsætte den anonyme konversation via e-mail eller chat. På et tidspunkt vil der typisk ske det, at man udveksler telefonnumre og taler sammen i telefonen. Her kan man så aftale et møde, som kan foregå et offentligt sted. Og ved dette møde vil det så endeligt vise sig, om der er basis for at indlede et forhold i den fysiske verden. Inspirationen fra den amerikanske datingtradition er ikke til at overse. Den opstod i 1920'erne, da det blev almindeligt, at unge mennesker gik ud om aftenen for at more sig. På byens dansesteder, på restauranter og i biografte kunne man mødes uden indblanding fra forældrene, men med den indbyggede sikkerhed, at mødet foregik på et offentligt sted, hvor der var grænser for, hvad man kunne foretage sig. Pigens forældre kunne yderligere sikre sig ved, at den unge mand blev pålagt at følge pigen hjem til et aftalt tidspunkt.

Datingsites minder mere om virtuelle diskoteker end om avisernes kontaktannoncer, selvom de tjener det samme formål. Hvor en date tidligere blev fundet via den enkeltes sociale netværk, sker det nu via et elektronisk netværk. Den afgørende forskel er, at internettet tilbyder muligheden for anonym interaktion. Avisernes kontaktannoncer tilbyder ganske vist anonymitet, men den er begrænset til annoncøren – hvis man ønsker at reflektere på annoncen, må man afsløre sin identitet. På den anden side er anonymiteten på internettet ikke nogen hindring for, at annoncøren kan beskrive sig selv på en langt mere personlig måde, end det lader sig gøre i en

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

avisannonce. Feks. er der på mange datingsites mulighed for at lægge et billede eller en video på nettet. Via internettet kan man yderligere kommunikere med så små intervaller, at det minder om en samtale ansigt til ansigt, og den anonyme kontakt kan fortsætte så længe det skal være – indtil begge parter er trygge ved hinanden. Kommunikationen begrænses ikke af prisen, som ligger langt under prisen for en avisannonce. Den gensidige anonymitet, den samtalelignende interaktion og den lave pris bevirker tilsammen, at datingsites tillader en langt mere intim og langvarig kontakt end avisernes annoncer. Kombineret med det enorme udbud af mulige partnere muliggør denne intime kontakt en langt mere sofistikeret udvælgelsesproces. En sammenligning med avisernes kontaktannoncer giver forkerte associationer. Sammenligningen med diskoteket er mere træffende, men dækker alligevel langt fra helt. Storbyens anonymitet er afløst af internettets, dansegulvets stroboskoplys af blinkende bannerannoncer, men der er andre væsentlige forskelle, som øger chancerne for, at det første fysiske møde bliver en succes.

Den første forskel, man bemærker, er de tusindvis af mulige partnere og den berusende adgang til anonymt at kontakte enhver, som fanger ens interesse uden at risikere en synlig afvisning. På internettet kan man desuden – ganske som det er tilfældet for de trykte annonceres vedkommende – vælge efter indre værdier, som ikke er umiddelbart synlige ved et fysisk møde. Der kan fx være tale om, at den anden ikke må have børn eller om, at den anden skal bo i et bestemt område. Det kunne også være interesser inden for musik eller sport, eller det kunne være økonomisk formåen. Og sidst, men ikke mindst, har man muligheden for at vælge ud fra seksuelle præferencer. Det kan være særlig betydningsfuldt, hvis man fx kun interesserer sig for sit eget køn, eller hvis man ønsker at være sammen med flere på én gang. Vigtigheden af den erotiske dimension i etableringen af kontakt illustreres måske bedst ved de sjældne annoncer, hvor annoncøren eksplicit frabeder sig henvendelser med seksuelt indhold. Hvad de trykte annoncer derimod ikke kan tilbyde, er muligheden for at søge blandt tusindvis af annoncer på helt specifikke sæt af kriterier og få resultatet i løbet af få sekunder.

Et ofte overset aspekt ved datingsites er virkningen af, at man bliver tvunget til at beskrive sig selv og sine egne interesser. Som nytilkommen vil man ofte være tilbøjelig til at give udtryk for, at man ikke stiller særlige krav til en kommende partner. Det giver imidlertid ingen mening at få svar fra hovedparten af de mange tusinde andre, som har profiler på samme site. Derimod vil en meget præcis beskrivelse af, hvem man er, og hvad man søger, give bedre chancer for at man får gode svar. Hvis man igennem længere tid reviderer sin profil løbende, vil man derfor typisk ende med en ret præcis beskrivelse af sig selv. Det giver andre en bedre mulighed for at bedømme, om de vil kontakte én, men den måske vigtigste konsekvens er, at man får en større selvindsigt. Det er ikke den værste start på et forhold.

Kontaktbureauer

Den næste type af kontaktsites er de sites, der formidler anonym kontakt via en mellemmand – en Kirsten Giftekniv. Den enkelte kunde henvender sig typisk via e-mail, opgiver sine ønsker plus en række oplysninger om sig selv og betaler formidleren via kreditkort. I nogle tilfælde sker matchningen ved hjælp af et computerprogram, men for det meste sker den ved, at en menneskelig kontaktformidler leder i sin emnedatabase efter en passende partner. Det første møde mellem de udvalgte kan enten arrangeres af kontaktformidleren eller af parterne selv, men der er kun sporadisk forudgående kontakt via e-mail eller telefon. Ingen kan vide, hvor mange kontakter, der formidles via disse sites, eller hvor vellykkede disse kontakter er. Ved nærmere forespørgsel viser det sig, at antallet af kunder typisk er væsentligt lavere end de opgivne tal for datingsites – i størrelsesordenen nogle få hundrede. Det er måske årsagen til, at kontaktformidlernes kunder i nogle tilfælde må vente længe på at få svar. Eller at det i værste fald aldrig kommer.

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

Kunderne ved vi heller ikke så meget om, men det er ikke urimeligt at antage, at det er mennesker, som af den ene eller anden grund ønsker diskretion. På et datingsite får man en meget direkte respons på sin annonce – eller endnu værre, slet ingen. Det kan måske få nogle til at henvende sig til de mere diskrete kontaktbureauer. Et andet aspekt er prisen, som typisk er i samme størrelsesorden som for en avisannonce. I de fleste tilfælde opkræves betalingen for en enkelt eller et mindre antal kontaktformidlinger. Det giver grund til at antage, at kontakten er seriøst ment fra begge sider. Og endelig er der så den fordel, at man for en tid kan overlade det hårde arbejde med at finde en passende partner til en anden. Uanset resultatet kan den dermed forbundne lettelse være tilstrækkelig grund til at betale.

Postordrebrude

Begrebet er ikke nyt. Det stammer fra det 19. århundredes USA, hvor postordrekataloger blev den store dille blandt nybyggere. Afstanden til den nærmeste storby kunne være på mange dagsrejser, men takket være postordrekataloget kunne man alligevel gå klædt i sidste skrig og få adgang til industrielt fremstillede redskaber og materialer. Kønsfordelingen blandt nybyggerne var imidlertid skæv, og det blev derfor almindeligt at skrive til byen efter kvinder, som fik den spøgefulde betegnelse *mail order brides*. Internettets postordrebrude kommer næsten udelukkende fra tre områder, nemlig Østeuropa, Sydøstasien og Sydamerika. Denne type sites består af billedgallerier, hvor kvinderne præsenteres med hovedvægten lagt på udseendet. Den ledsagende tekst er kortfattet og priser kvindelige dyder som venlighed, imødekommenhed, godt humør, trofasthed. Kvindernes ønsker til den mandlige partner går frem for alt på indgåelse af ægteskab, men desuden på uddannelse, stabilitet og økonomisk formåen. Typisk ønsker kvinden kontakt med en mand, som er op til tyve år ældre end hende selv. Seksuelle præferencer bliver aldrig omtalt. For at komme i kontakt med den udvalgte kvinde må manden betale et gebyr via kreditkort. Derefter oplyser formidleren kvindens navn, telefonnummer og adresse.

På trods af den vægt, der lægges på social respektabilitet og traditionelle, ægteskabelige dyder, er der her et meget moderne fænomen på spil, nemlig globaliseringen. Når østeuropæiske kvinder annoncerer på engelsk, er det næppe for at få kontakt med østeuropæiske mænd. De pågældende kvinder befinder sig i dele af verden, hvor den materielle velstand er relativt begrænset. De ønsker meget naturligt at få del i den velstand, som findes i andre dele af verden. Kvinderne tilbyder til gengæld ungdom, skønhed og fertilitet. Eftersom mændene for størstedelens vedkommende forbliver anonyme, er det ikke muligt at skaffe pålidelige oplysninger om dem, men det er rimeligt at antage, at de ligesom kvinderne befinder sig i en mangelsituation. I mændenes tilfælde ligger behovet blot på det følelsesmæssige område.

Postordrebrudene og deres mænd adskiller sig altså fra andre, der søger kontakt via internettet, på to områder: Forholdene indgås næsten altid mellem mennesker med forskellig etnisk baggrund og kønnenes roller er meget forskellige. Kvinderne giver udtryk for, at de ønsker sig et traditionelt ægteskab, omend omstændighederne næppe kan siges at være traditionelle. Men det skal tilføjes, at internettet tilbyder disse mennesker de samme muligheder for kommunikation, som gælder for datingsites. Dermed er der mulighed for på forhånd at afstemme forventningerne og vurdere omfanget af de uundgåelige omkostninger.

Chat

Udover sites, som eksplicit formidler kontakt, findes der et hav af andre muligheder for at få kontakt på internettet. Chat har været iøjnefaldende populært igennem nogle år. Selv om det kun er et mindretal af chatrum, som direkte handler om erotisk kontakt, så gælder det for de fleste offentlige chatrum, at store dele af konversationen mildt sagt tenderer mod det flirtende. Her kan man sagtens være så heldig at møde en attraktiv partner.

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

I den offentlige debat hører man tit det argument, at internettet er upersonligt, at kontakten er uforpligtende og overfladisk, og at man jo bare kan 'trykke på delete,' hvis det bliver for krævende. Ofte går kommentarerne på en enkelt type kommunikation, nemlig chatten. Det er problematisk, for meningen med chat er ikke primært, at deltagerne skal mødes eller på anden måde give sig til kende. Chat er et medium for uforpligtende, anonym kommunikation. Hvis man ønsker at indgå i et forpligtende forhold, er der andre muligheder for kommunikation via internettet, som i de fleste tilfælde egner sig bedre til det. Men det udelukker ikke, at chatten kan lede til særdeles forpligtende forbindelser.

Den tyrkisk-danske kultursociolog Mehmet Ümit Necef har interesseret sig for den etniske chat igennem flere år. Et af hans eksempler på anvendelsen af etnisk chat drejer sig om to tyrkisk-danske søstre, som møder hver sin tyrkiske fyr i et chatrum. De udveksler e-mailadresser og fotografier. Søstrene spørger forældrene om lov til at tage på 14 dages erhvervspraktik i Tyrkiet, hvor de mødes med hver sin kæreste. De to par beslutter begge at gå videre og fortælle forældrene om forholdene. Da pigerne kommer tilbage til Danmark, fortæller de forældrene, at de har mødt hver sin tyrkiske fyr på den arbejdsplads, hvor de var på praktikophold. Under forældrenes sommerferie i Tyrkiet bliver de opsøgt af de unge mænds forældre, som på deres sønners vegne spørger, om pigernes forældre vil acceptere, at pigerne bliver gift med deres sønner. Forældrene accepterer, og de to par bliver gift.

Dette og mange andre eksempler peger på, at også chatten kan være udgangspunkt for en kontakt, som gradvist bliver forpligtende. Men desuden peger dette eksempel på, at internettet kan bruges i mediationen mellem traditionsbaserede, førmoderne kulturer og den senmoderne, vestlige kultur. Necef peger på, at par med hver sin kulturbaggrund må være forberedt på at betale det, han kalder interaktionsomkostninger, nemlig "psykiske omkostninger forbundet med at interagere med personer, hvis værdier, normer, reaktionsmønstre, prioriteringer – dvs. kultur – ikke er kendte." I dette konkrete eksempel er interaktionsomkostningerne efter alt at dømme små: Både de to dansk-tyrkiske piger og deres mænd kommer fra en moderne, muslimsk kultur. Postordrebrudene og deres mænd står over for langt større interaktionsomkostninger. Men i begge tilfælde står internettets kommunikationsmidler til rådighed. Dermed er der mulighed for på forhånd at afstemme forventningerne og vurdere omfanget af de uundgåelige omkostninger.

Kærligheden efter

Nu kunne man så spørge: Er hele denne udvikling et udtryk for, at internettet ændrer de sociale spilleregler, som gælder for kærligheden, eller er der modsat tale om, at kærligheden har ændret sig, så den passer til internettet? I 1980'erne oprettede den franske regering et tekstbaseret kommunikationssystem, Minitel, som var en slags forløber for internettet. Det fungerede ved, at man sluttede en særlig terminal med en lille skærm til telefonforbindelsen (i Danmark forsøgte man i midten af 1990'erne at etablere noget tilsvarende under navnet Diatel, men på det tidspunkt var internettet allerede etableret som et langt bedre alternativ). Minitel kom hurtigt til at fungere som et slags annoncemarked, hvor man kunne bestille pizzaer og sælge brugte sovesofaer. Men ikke mindst blev det brugt til at få etableret erotiske kontakter med andre mennesker – ofte mod betaling. Det kunne tyde på, at behovet for et medie, som er velegnet til formidling af intime kontakter, har været til stede i hvert fald siden 1980'erne. Og hvis man undersøger udviklingen i kontaktannoncer i trykte medier over de sidste to-tre årtier, viser det sig, at antallet allerede før internettet var i stigning, ligesom brugen af kontaktannoncer langsomt var ved at blive mere accepteret i takt med at indholdet ændrede sig. For tredive år siden var det indiskutabelt, at et ordentligt forhold måtte ende med ægteskab. Den ideelle kvinde var sund, føjelig og indstillet på at passe hjemmet, mens den ideelle mand var høj, veluddannet og/eller i en god stilling. Hvis bare man blev ordentlig gift, ville

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

det med seksualiteten og børnene ordne sig helt af sig selv. Men gradvist har dette ændret sig i retning af, at begge køn beskriver deres individuelle livsprojekter i annoncerne. Kvinderne vil have det hele og mændene interesserer sig for stort set det samme – også for børn. Seksualiteten er blevet central – mange mennesker kan slet ikke forestille sig et forhold, hvor den seksuelle gnist er væk eller aldrig har været der.

Det moderne menneske har friheden til at realisere alle de muligheder, som velstandsstigningen og traditionernes bortfald har givet. Men med friheden følger en stor sårbarhed. Identitet er ikke noget, som kommer af sig selv. Det er noget, som møjsommeligt skal skabes. Den tyske sociolog Thomas Ziehe har sit begreb om *identitetsarbejde* for at beskrive denne situation. Seksualitet, kærlighed og parforhold er helt centrale størrelser i identitetsarbejdet sammen med arbejdslivet. Moderne medier medfører store forandringer i organiseringen af arbejdet, men så sandelig også i de mest intime, personlige forhold. For mange mennesker er kontaktfrembringelse via internettet kommet som kaldet.

Der er ikke grund til at længes tilbage til den tid, hvor menneskers indledende manøvrer med kærligheden fortrinsvis var nødt til at foregå i mørke, tilrøgede lokaler under indflydelse af diverse rusmidler og med en larm, som ødelagde ethvert tilløb til egentlig samtale. Når det er blevet så populært at bruge internettet til at finde partnere og – i heldigste fald – kærlighed, så er det fordi internettet er svaret på behov, som vi har haft i årtier. Det er behovet for at bryde igennem den ensomhed, som følger med moderniteten, på effektiv vis. Men det er også behovet for at etablere en meningsfuld kommunikation med ligesindede, som kan hjælpe i det identitetsarbejde, som er nødvendigt for i det hele taget at være klar til at binde sig til en partner. Internettet er et moderne, rationelt svar på identitetsarbejdets problem.

På den anden side skal man være klar over, at internettet kun er et redskab. En stærk, interessant og gennemreflekteret identitet er et godt udgangspunkt for at finde en attraktiv partner, men det er ikke noget mirakelmiddel. Hvis skuffelserne hober sig op og mødet med den eneste ene vedblivende fortoner sig i horisonten, er det måske fordi forventningerne er urealistiske? Hvis det er tilfældet, er løsningen ikke at finde endnu en mulig partner via internettet, men i yderligere refleksion. Hvem ved – måske findes der ligefrem en selvhjælpsgruppe af skuffede internetdatere på nettet?

Selvom internettet kan være en hjælp til at finde en partner, så stopper historien ikke her. Hvis det monogame parforhold var det eneste formål, ville kontaktfrembringelse via internettet for længst have toppet. Enten fordi der ikke var flere ledige singler, eller fordi der netop stadig var det samme antal singler, og kontaktfrembringelse via internettet derfor havde vist sig ikke at fungere. Og ved nærmere undersøgelse viser det sig da også, at det ikke udelukkende er singler, der annoncerer på nettet. I mange af annoncerne står der lige ud, at annoncøren allerede har fundet en kæreste, mens det i andre tilfælde først bliver afsløret ved den personlige kontakt. I atter andre tilfælde annoncerer par efter andre par. Det samlede billede er ganske broget, men pointen er den enkle, at starten på et parforhold ganske vist kan være *happy*, men at det ikke er nogen *ending*. Starten på et parforhold er samtidig starten på en lang række gensidige afstemninger af forventninger og forpligtelser. Hvor tidligere generationer kunne bruge mors og fars erfaringer og gode råd, så er nutidens par henvist til samtalen som grundlag for en stadig genforhandling af familiens struktur - evt. hjulpet af de ekspertråd, som formidles af medierne. Eftersom traditionen ikke længere er til hjælp, er familien henvist til selv at definere, hvad den skal handle om. Fejrer man feks. jul eller rejser man til udlandet i juleferien? Er der plads til børn eller er karrieren vigtigere? I denne forstand kan man sige, at alle familier er sammenbragte familier, dvs. familier, hvor alle medlemmer må være parat til at forklare berettigelsen af deres handlinger. Og selvom de færreste ønsker at se den mulighed i øjnene fra starten, så taler skilsmissestatistikken sit eget tydelige sprog. Når grundlaget for familien er den enkeltes følelsesmæssige engagement, som hele tiden udvikler

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

sig og genforhandles, må konsekvensen blive, at også familierne brydes op og medlemmerne indgår i stadigt nye kombinationer. Internettet viser sig hurtigt at være temmelig uundværligt både før, under og efter det enkelte forhold.

Internettets intime zone er ikke, som det måske ser ud ved første øjekast, et fjernt og eksotisk univers. Det er simpelthen et spejlbillede af kærlighedens vilkår. I de sidste årtier er kærligheden blevet opdateret og er blevet moderne som aldrig før: Den er et individuelt projekt hvor traditionen har mistet sin betydning som andet end romantisk kulisse. Eftersom traditionen er væk, er vi henvist til dialog og udvikling af vores individuelle livsprojekter. I kraft af vores rejseaktivitet og de verdensomspændende medier opstår kærligheden i stadig flere tilfælde mellem mennesker fra forskellige kulturer. Det kan berige os individuelt som kollektivt, men det kan også medføre øgede interaktionsomkostninger. Internettet har ikke ændret særlig meget på kærlighedens vilkår, men det fremskynder udviklingen og viser os disse vilkår, som de virkelig er. Det er i sig selv også med til at fremskynde forandringen, for i mange tilfælde kan vi ikke stille os tilfreds med det spejlbillede, vi ser. Det er præget af store selvmodsigelser: Vi leder og leder efter den store kærlighed, men ender i mange tilfælde med et kompromis. Vi får børn med den, der er allertættest på os, og bliver beslægtet med iranere, kinesere og afrikanere. Vi elsker hinanden i medgang og modgang, men kun til livet os skiller. Men verden er da ikke gået mere af lave, end at min kæreste, som jeg fandt på internettet, er velbegavet, køn og folkeskolelærer – præcis som min mormor.

Litteratur

Beck, Ulrich, og Elisabeth Beck-Gernsheim. 1995. *The Normal Chaos of Love*. Cambridge: Polity Press

Beck-Gernsheim, Elisabeth. 1998. On the Way to a Post-Familial Family. From a Community of Need to Elective Affinities. *Theory, Culture & Society* 15 (3):53-70.

Butler-Smith, Paul, Samuel Cameron, and Alan Collins. 1998. Gender Differences in Mate Search Effort: An Exploratory Economic Analysis of Personal Advertisements. *Applied Economics* 30 (10):1277-1285.

Cameron, Samuel, and Alan Collins. 2000. Random Utility Maximiser Seeks Similar: An Economic Analysis of Commitment Level in Personal Relationships. *Journal of Economic Psychology* 21 (1):73-90.

Clark, Lynn Schofield. 1998. Dating on the Net: Teens and the Rise of "Pure" Relationships. In *Cybersociety 2.0*, edited by S. Jones. Thousand Oaks, CA: Sage.

Fletcher, Garth J. O., Jeffrey A. Simpson, and Geoff Thomas. 2000. The Measurement of Perceived Relationship Quality Components: A Confirmatory Factor Analytic Approach. *Personality and Social Psychology Bulletin* 26 (3):340-354.

Giddens, Anthony. 1994. *Intimitetens forandring*. København: Hans Reitzel

———. 1994. *Modernitetens konsekvenser*. København: Hans Reitzel

———. 1996. *Modernitet og selvidentitet*. København: Hans Reitzel

Artiklen er udgivet i antologien *Når nettet ændrer verden*, redigeret af M. J. Jensen, M. K. Pedersen og A. C. B. Talbro. København: Børsen 2001. Ved citat henvises til bogudgaven.

Guitierrez, Sara E., Douglas T. Kenrick, and Jenifer J. Partch. 1999. Beauty, Dominance, and the Mating Game: Contrast Effects in Self-Assessment Reflect Gender Differences in Mate Selection. *Personality and Social Psychology Bulletin* 25 (9):1126-1134.

Jagger, Elizabeth. 1998. Marketing the Self, Buying an Other: Dating in a Post Modern, Consumer Society. *Sociology: The Journal of the British Sociological Association* 32 (4):795-814.

Jones, Steve, ed. 1999. *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net*. Thousand Oaks, CA: SAGE. ISBN: 0-7619-1595-8.

Lindholm, Charles. 1998. Love and Structure. *Theory Culture and Society* 15 (3): 243 - 263.

Markham, Annette N. 1998. *Life Online. Researching Real Experience in Virtual Space*. Edited by C. Ellis and A. P. Bochner, *Ethnographic Alternatives Book Series*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.

Necef, Mehmet Ümit. 2001. Etnisk kærlighed i etnisk cyberspace. *Weekendavisen*, 27 oktober 2000, 1. sektion side 12.

———. 2000. Miss Euro Türk: Kvinden som modernitetens symbol. *Information om indvandrere*. 3.4: 1-6.

Raybeck, Douglas, Stephanie Dorenbosch, Michael Sarapata, and Douglas Herrman. 1996. SWF ISO LTR: The Quest for Love and Meaning in the Personals. Paper read at 98th Annual Meeting of the American Anthropological Association, at Chicago IL.

Regan, Pamela C. 1998. What If You Can't Get What You Want? Willingness to Compromise Ideal Mate Selection Standards as a Function of Sex, Mate Value, and Relationship Context. *Personality and Social Psychology Bulletin* 24 (12):1294-1303.

Turkle, Sherry. 1997. Constructions and Reconstructions of Self in Virtual Reality: Playing in the Muds. In *Culture of the Internet*, edited by S. Kiesler. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Wallace, Patricia. 1999. *The Psychology of the Internet*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Wellman, Barry. 2001. Physical Place and Cyberplace: The Rise of Personalized Networking. *International Journal of Urban and Regional Research* 25 (2):227 - 252.

Witmer, Diane F. 1997. Risky Business: Why People Feel Safe in Sexually Explicit on-Line Communication. *Journal of Computer Mediated Communication* 2 (4).

Ziehe, Thomas. 1982. Om narcissismens sårbarhed. In *Ungdom, Socialisation Og Narcissisme*, edited by J. Bjerg and B. Elle. København: Unge Pædagoger.